

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (descriptive correlation research) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ความเครียด การสนับสนุนทางสังคม และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เป็นบิดาครั้งแรก ที่ภรรยาคลอดบุตรและอยู่ในระยะ 6-8 สัปดาห์หลังคลอด ซึ่งมารับบริการคลินิกวางแผนครอบครัวและคลินิกสุขภาพเด็กดี ณ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเชียงใหม่ จำนวน 102 ราย ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2556 ถึง เดือนกรกฎาคม 2556 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอด้วยตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่ง เป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลช่วงคะแนน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลช่วงคะแนน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเครียดของบิดาในระยะหลังคลอด

ส่วนที่ 4 ข้อมูลช่วงคะแนน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสนับสนุนทางสังคมของบิดา

ส่วนที่ 5 ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด การสนับสนุนทางสังคม และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีอายุระหว่าง 15 - 50 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 26.29 ปี กลุ่มอายุที่พบมากที่สุดคือ อายุระหว่าง 21- 30 ปี ร้อยละ 49 มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 55.9 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 47 ประกอบอาชีพข้าราชการและแรงงานหลังคลอด ร้อยละ 75 อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 51 มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส ร้อยละ 98 ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 55 มีความเพียงพอและมีเงินออม ร้อยละ 44.1 เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพ่อแม่ ร้อยละ 62 วางแผนที่จะมีบุตร ร้อยละ 67 บุตรเป็นเพศชาย ร้อยละ 59.8 ตรงกับความต้องการ ร้อยละ 90.2 และวางแผนให้นมบุตรด้วยนมมารดาในระยะ 6 เดือนหลังคลอด ร้อยละ 78.4 ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การแต่งงานของบิดา ข้าราชการ รายได้ครอบครัว ความเพียงพอของรายได้ ลักษณะครอบครัว ($n = 102$)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปี) ($\bar{x} = 26.29$, S.D. = 5.76, Range 15-50)		
15 - 20 ปี	1	1.0
21 - 30 ปี	49	48.0
31 - 40 ปี	45	44.1
ตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป	7	6.9
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	2	2.0
มัธยมศึกษา	57	55.9
ปริญญาตรี	37	36.2
อื่นๆ	6	5.9

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
รับจ้าง	47	46.1
รับราชการ	8	7.8
รัฐวิสาหกิจ	7	6.9
ธุรกิจส่วนตัว	38	37.3
อื่นๆ	2	2.0
การแต่งงานของบิดาข้าราชการ		
ลา	6	75.0
ไม่ลา	2	25.0
รายได้ครอบครัวต่อเดือน ($\bar{x} = 15,700.00$, $SD = 6,400.00$, Range 4,000 – 30,000)		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	2	2.0
5,000 - 10,000 บาท	19	18.6
10,001 - 20,000 บาท	55	53.9
มากกว่า 20,000 บาท	29	25.5
ความเพียงพอของรายได้		
เพียงพอและมีเงินออม	45	44.1
เพียงพอแต่ไม่มีเงินออม	44	43.1
ไม่เพียงพอไม่มีหนี้สิน	4	3.9
ไม่เพียงพอมีหนี้สิน	9	8.8
ลักษณะครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	52	51.0
ครอบครัวขยาย	50	49.0

ตารางที่ 2

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ความพึงพอใจในชีวิตสมรส การเข้าร่วม โครงการ โรงเรียนพ่อแม่ การวางแผนให้นมบุตรในระยะ 6 เดือนหลังคลอด เพศของบุตร และความตรงต่อความต้องการ เพศบุตรของบิดา ($n = 102$)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ความพึงพอใจในชีวิตสมรส		
พึงพอใจ	100	98.0
ไม่พึงพอใจ	2	2.0
การเข้าร่วม โครงการ โรงเรียนพ่อแม่		
เข้าร่วม	62	60.8
ไม่ได้เข้าร่วม	40	39.2
การวางแผนให้นมบุตรในระยะ 6 เดือนหลังคลอด		
นมมารดาอย่างเดียว	80	78.4
นมผสม	3	2.9
นมมารดา ร่วมกับนมผสม	19	18.6
เพศของบุตร		
ชาย	61	59.8
หญิง	41	40.2
ความตรงต่อความต้องการเพศบุตรของบิดา		
ตรงกับความต้องการ	92	90.2
ไม่ตรงกับความต้องการ	10	9.8

ส่วนที่ 2 ข้อมูลช่วงคะแนน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนรวมการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดอยู่ระหว่าง 47 - 128 คะแนน มีค่าเฉลี่ย 109.87 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.29 คะแนน ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ช่วงคะแนน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด ($n = 102$)

ตัวแปร	ช่วงคะแนน		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	แบบสอบถาม	กลุ่มตัวอย่าง		
การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด	32 - 128	47 - 128	109.87	11.29

กลุ่มตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอดอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 89.22 ระดับปานกลาง ร้อยละ 9.80 และระดับน้อย ร้อยละ 0.98 ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4

จำนวน ร้อยละ และระดับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด ($n = 102$)

การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการเข้ามามีส่วนร่วม		
ระดับน้อย	1	0.98
ระดับปานกลาง	10	9.80
ระดับมาก	91	89.22

ส่วนที่ 3 ข้อมูลช่วงคะแนน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเครียดของ
บิดาในระยะหลังคลอด

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนรวมความเครียด อยู่ระหว่าง 1-85 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย 27.98
คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.99 คะแนน ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5

ช่วงคะแนน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเครียดของบิดาในระยะหลัง
คลอด ($n = 102$)

ตัวแปร	ช่วงคะแนน		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
	แบบสอบถาม	กลุ่ม ตัวอย่าง		
ความเครียดของบิดาในระยะ หลังคลอด	0 - 100	1 - 85	27.98	14.99

กลุ่มตัวอย่างมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 43.14 มีความเครียดระดับน้อย
ร้อยละ 41.18 มีความเครียดระดับสูง ร้อยละ 13.72 และ เครียดระดับรุนแรง ร้อยละ 1.96 ดังแสดง
ในตารางที่ 6

ตารางที่ 6

จำนวน ร้อยละ และระดับความเครียดของบิดาในระยะหลังคลอด ($n = 102$)

ความเครียดของบิดาในระยะหลังคลอด	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความเครียด		
ระดับน้อย	42	41.18
ระดับปานกลาง	44	43.14
ระดับสูง	14	13.72
ระดับรุนแรง	2	1.96

ส่วนที่ 4 ข้อมูลช่วงคะแนน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสนับสนุนทางสังคมของบิดาในระยะหลังคลอด

กลุ่มตัวอย่างระบุว่าภรรยา คือแหล่งให้การสนับสนุนมากที่สุด ร้อยละ 84.3 รองลงมาคือมารดาของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 79.4 บิดาของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 52.9 และญาติของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 52.9 ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7

จำนวน ร้อยละ แหล่งให้การสนับสนุนของบิดาในระยะหลังคลอด (N = 102)

แหล่งให้การสนับสนุน	จำนวน	ร้อยละ
ภรรยา	86	84.3
มารดาของท่าน	81	79.4
บิดาของท่าน	54	52.9
มารดาของภรรยา	32	31.4
บิดาของภรรยา	17	16.7
ญาติของท่าน (พี่ ป้า น้ำ อา ฯลฯ)	54	52.9
ญาติของภรรยา (พี่ ป้า น้ำ อา ฯลฯ)	23	22.5
บุคคลกรทางการแพทย์หรือสาธารณสุข	29	28.4
อื่นๆ (เพื่อน)	3	2.9

กลุ่มตัวอย่างทุกคนมีคะแนนการสนับสนุนทางสังคมโดยรวมอยู่ระหว่าง 2.70 – 5.00 คะแนน จากคะแนนที่เป็นไปได้ระหว่าง 1.00 - 5.00 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย 4.11 (S.D. = .56) เมื่อพิจารณาคะแนนการสนับสนุนทางสังคมรายด้าน พบว่า การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร มีคะแนนอยู่ในระดับสูงสุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.22 รองลงมาคือด้านอารมณ์และการประเมินค่า มีคะแนนเฉลี่ย 4.10 และด้านทรัพยากร มีคะแนนอยู่ในระดับต่ำสุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.95 จากคะแนนที่เป็นไปได้ระหว่าง 1.00 - 5.00 คะแนน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8

ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสนับสนุนทางสังคมของบิดาในระยะหลังคลอด
จำแนกเป็น โดยรวมและรายด้าน ($n = 102$)

ตัวแปร	ช่วงคะแนน		ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน
	แบบสอบถาม	กลุ่มตัวอย่าง		
การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม	1.00 - 5.00	2.70 - 5.00	4.11	.56
การสนับสนุนทางสังคมรายด้าน				
ด้านอารมณ์	1.00 - 5.00	2.60 - 5.00	4.10	.66
ด้านข้อมูลข่าวสาร	1.00 - 5.00	2.20 - 5.00	4.22	.67
ด้านทรัพยากร	1.00 - 5.00	1.80 - 5.00	3.95	.79
ด้านการประเมินค่า	1.00 - 5.00	2.60 - 5.00	4.10	.66

กลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 74.51 และได้รับการสนับสนุนทางสังคมในระดับปานกลาง ร้อยละ 25.49 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9

จำนวน ร้อยละ ระดับการสนับสนุนทางสังคมโดยรวมของบิดาในระยะหลังคลอด ($n = 102$)

การสนับสนุนทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการสนับสนุนทางสังคม		
ระดับปานกลาง	26	25.49
ระดับมาก	76	74.51

ส่วนที่ 5 ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด การสนับสนุนทางสังคม และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด

ความเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบระดับต่ำ กับการมีเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.245, P < .05$) การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .375, P < .01$) ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างความเครียด การสนับสนุนทางสังคม และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด

ตัวแปร	1	2	3
1. การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด	1.000	-.245*	.375**
2. ความเครียด		1.000	-.328**
3. การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม			1.000

* $p < .05$

** $p < .01$

การอภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความเครียด การสนับสนุนทางสังคม และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามคำถามการวิจัย ดังนี้

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 ความเครียด การสนับสนุนทางสังคม และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดเป็นอย่างไร

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนรวมความเครียดอยู่ระหว่าง 1 – 85 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย 27.98 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.99 คะแนน (ตารางที่ 5) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 43.14 (ตารางที่ 6) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 50 มีอาชีพรับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว และไม่มีเงินออม นอกจากนั้นบางส่วนยังมีรายได้ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน ทำให้ต้องมีการวางแผนในการใช้จ่ายอย่างเข้มงวด มีการทำงานมากขึ้น ทำให้มีเวลาในการดูแลรักษาและบุตรค่อนข้างจำกัด ทั้งๆที่ผู้เป็นบิดามีความต้องการในการเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอด ซึ่งเห็นได้จากคะแนนการเข้ามามีส่วนร่วมหลังคลอดที่สูง การที่ผู้เป็นบิดาต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอดขณะเดียวกัน ต้องออกไปทำงานเพื่อหารายได้ ซึ่งภาระการเงิน ภาระการงานที่ต้องกระทำมากขึ้น ทำให้ผู้เป็นบิดามีเวลาส่วนตัว และเวลาพักผ่อนน้อยลง ส่งผลให้ผู้เป็นบิดาเกิดความเครียดขึ้นได้ (Pollock et al., 2005)

กลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนทางสังคมโดยรวมเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับมาก 4.11 (S.D. = .56) บิดาที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมระดับมาก มีมากถึงร้อยละ 74.51 (ตารางที่ 9) เมื่อพิจารณาคะแนนการสนับสนุนทางสังคมรายด้าน พบว่า การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร มีคะแนนอยู่ในระดับสูงสุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.22 รองลงมาคือด้านอารมณ์และการประเมินค่า มีคะแนนเฉลี่ย 4.10 และด้านทรัพยากร มีคะแนนอยู่ในระดับต่ำสุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.95 จากคะแนนที่เป็นไปได้ระหว่าง 1.00 - 5.00 คะแนน (ตารางที่ 8) ทั้งนี้ผู้ให้การสนับสนุนทางสังคมแก่บิดาส่วนใหญ่เป็นญาติทางฝ่ายบิดา กลุ่มตัวอย่างระบุว่าภรรยา คือแหล่งให้การสนับสนุนมากที่สุด ร้อยละ 84.3 รองลงมาคือมารดาของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 79.4 บิดาของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 52.9 และญาติของ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 52.9 (ตารางที่ 7)

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอด โดยมีคะแนนการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดอยู่ระหว่าง 47 – 128 คะแนน มีค่าเฉลี่ย 109.87 คะแนน (ตารางที่ 3) กลุ่มตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอดอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 89.22 (ตารางที่ 4) โดยลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมของบิดากับภรรยา ส่วนใหญ่ สังเกตอาการผิดปกติทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของภรรยา ช่วยเหลือภรรยาทำงานบ้าน จัดเตรียมห้องนอนและที่พักรักษาและปลอดภัย แสดงให้ภรรยาเห็นว่ารักและเป็นห่วง และเตือนให้ภรรยาหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม สำหรับบุตร บิดาส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมโดย ตั้งชื่อบุตร สนับสนุนให้ภรรยาเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวยาวอย่างน้อย 6 เดือนหลังคลอด สังเกตพฤติกรรม พัฒนาการ และอาการผิดปกติของบุตรสม่ำเสมอ พุดคุยหยอกล้อ เล่นกับบุตร ระวังไม่ให้บุตรอยู่ใกล้คนสูบบุหรี่และผู้ป่วย รวมทั้งเอื้อให้ภรรยาและบุตรเข้าถึงได้ หากมีอุบัติเหตุหรือความผิดปกติกับภรรยาและบุตร

ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนมากอยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 48.00 รองลงมาคือช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 44.1 (ตารางที่ 1) ซึ่งเป็นช่วงวัยผู้ใหญ่ จึงมีวุฒิภาวะและมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นบิดา กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 55.9 และรองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 36.3 (ตารางที่ 1) ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่ค่อนข้างสูง ทำให้สามารถค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับ การดูแลภรรยาและบุตร และการทำหน้าที่ของการเป็นบิดาได้ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้เป็นบิดาเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอด ดังการศึกษาของ สุวลักษณ์ มีชูทรัพย์ (2544) ซึ่งพบว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรคนแรก และระดับการศึกษายังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติพัฒนาภกิจของบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (เพชรรัตน์ พิบาลวงศ์, 2544)

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีรายได้ 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 53.9 และมีรายได้เฉลี่ยที่ 15,700 บาท และส่วนมากมีรายได้ที่เพียงพอและมีเงินออม ร้อยละ 44.1 (ตารางที่ 1) ซึ่งการมีเงินรายได้ที่เพียงพอ ทำให้สามารถจัดหาสิ่งต่างๆ สำหรับการดูแลมารดาและบุตรได้ดี (Hernandez & Coley, 2007) ส่งผลให้บิดาเข้ามามีส่วนร่วมโดยให้การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ให้ความสุขสบาย และให้สวัสดิการต่างๆ แก่ภรรยาหลังคลอดและบุตรได้มากขึ้น ดังการศึกษาของลีและคณะ (Lee et al., 2011) ที่พบว่า รายได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบิดา (father participation) ในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว นอกจากนี้ เพศของบุตรตรงกับความต้องการของบิดามากถึงร้อยละ 90.2 และกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความพึงพอใจในชีวิตสมรส ร้อยละ 98 (ตารางที่ 2) ซึ่งส่งผลให้ผู้เป็นบิดาเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ดูแลภรรยาและบุตรในระยะหลังคลอดระดับมาก คล้ายคลึงกับการศึกษาของ นาเวียร์ เวลเซอร์ และคณะ (Navaie-

Waliser, et al., 2012) ที่พบว่า ลักษณะของบุตร ได้แก่ เพศบุตร เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเข้ามามี ส่วนร่วมของบิดา และการศึกษาของ ลี ชิก-ยวน และวิลเลียม (Lee, Chih-Yuan & William, 2007) ที่ พบว่าความพึงพอใจในชีวิตสมรสของบิดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของบิดาอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวนร้อยละ 60.8 (ตารางที่ 2) ยังเข้าร่วม โครงการ โรงเรียนพ่อแม่ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้เป็นบิดาได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับ การดูแลภรรยาและบุตร ในระยะต่างๆรวมถึงระยะหลังคลอด ดังการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งพบว่า บิดาที่ได้รับคำแนะนำบทบาท บิดาในการช่วยเหลือมารดาในระยะหลังคลอด มีพฤติกรรมในการช่วยเหลือมารดาหลังคลอดมากกว่า บิดาที่ไม่ได้รับคำแนะนำ (เฉลิมศรี โมพิชาติ, 2532)

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด การสนับสนุนทางสังคม และการเข้ามามี ส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดเป็นอย่างไร

ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดและการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด

ความเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบระดับต่ำ กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะ หลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.245, P < .05$) (ตารางที่ 10) แปลว่า บิดาที่มีความเครียดต่ำมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอดสูง ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ ฮาล์มและคณะ (Halme et al., 2009) ที่พบว่า ความเครียดของบิดามีความสัมพันธ์ทาง ลบกับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่ม ตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้เป็นบิดาครั้งแรกซึ่งมีรายงานการศึกษา พบว่า ผู้เป็นบิดาครั้งแรกมักจะมีสิ่งที่ ก่อให้เกิดความเครียดมากมาย อาทิเช่น ความรับผิดชอบที่ต้องกระทำเพิ่มมากขึ้น ภาระทางการเงิน และความตระหนักถึงสุขภาพบุตรและบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะส่งผลให้บิดามีความเครียดใน ระดับต่างๆ (Pollock et al., 2005) ความเครียดที่เกิดขึ้นมักส่งผลให้บุคคลมีการตอบสนองที่แตกต่างกัน ออกไป ซึ่งจะแสดงผลออกมาทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นแรงกดดันที่ทำให้บุคคลพยายามจะ หาทางต่อสู้หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อรับมือกับความเครียด (Miller & Smith, 1993) กลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 43.14 (ตารางที่ 5) ซึ่งความเครียดใน ระดับปานกลาง หมายถึง ความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเนื่องจากมีสิ่งคุกคาม หรือพบ เหตุการณ์สำคัญๆ ในสังคม บุคคลจะมีปฏิกิริยาตอบสนองออกมาในลักษณะความวิตกกังวล ความ กลัว และอื่นๆ ถือว่าเป็นปกติทั่วไป ไม่รุนแรงจนก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย เป็นระดับที่ทำให้ บุคคลเกิดความกระตือรือร้น (สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ, 2540) ซึ่งผลการศึกษาพบว่ากลุ่ม

ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเครียดในระดับต่ำถึงปานกลาง ดังนั้นจึงส่งผลทำให้บิดาในระยะหลังคลอดกระตือรือร้น เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ในการดูแลภรรยาและบุตรระยะหลังคลอด ใ้เวลาและตอบสนองต่อความต้องการของภรรยาและบุตรอย่างเต็มที่ มีความรับผิดชอบในการช่วยเหลือ ดูแลภรรยาและบุตรให้มีความสุขสบาย และปลอดภัย ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 89.22 (ตารางที่ 4)

ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด

การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .375, P < .01$) หมายความว่า บิดามีการสนับสนุนทางสังคมสูงมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดระดับมาก กลุ่มตัวอย่างส่วนมากได้รับการสนับสนุนทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 74.51 (ตารางที่ 9) และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดระดับมาก ร้อยละ 89.22 (ตารางที่ 4) การสนับสนุนทางสังคมจะช่วยให้บิดามีความพร้อมในการกระทำสิ่งต่างๆ และสามารถปรับตัวเข้าสู่บทบาทการเป็นบิดาได้ (Hoffman, 2011) ส่งผลให้บิดาเข้ามาเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอดมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนจากภรรยา ร้อยละ 84.3 ซึ่งภรรยาถือว่าเป็นบุคคลใกล้ชิด สำคัญ และเกี่ยวข้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาเป็นอย่างมาก จนมีการเปรียบเทียบว่าภรรยาเปรียบเสมือนผู้รักษาประตู (gatekeeper) แห่งการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้เป็นบิดา หากภรรยาไม่เชื่อและยอมรับในบทบาทของผู้เป็นบิดา รวมทั้งสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลตนเองและบุตร ก็จะทำให้บิดาเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น (McBride et al., 2005; Yu et al., 2005) นอกจากนั้น กลุ่มตัวอย่างยังได้รับการสนับสนุน จากบุคคลสำคัญในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างเอง โดยได้รับการสนับสนุนจากมารดาของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 79.4 บิดาของกลุ่มตัวอย่าง และญาติของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 52.9 (ตารางที่ 7) และมีคะแนนการสนับสนุนทางสังคมทุกด้านเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับสูงคือ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร มีคะแนนเฉลี่ย 4.22 รองลงมาคือด้านอารมณ์และการประเมินค่า มีคะแนนเฉลี่ย 4.10 และด้านทรัพยากร มีคะแนนเฉลี่ย 3.95 จากคะแนนที่เป็นไปได้ระหว่าง 1.00 - 5.00 คะแนน (ตารางที่ 8) ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมทุกด้านที่บิดาได้รับในระดับสูงนั้น ทำให้บิดารู้สึกว่าตนได้รับความรัก ความหวังใจ รวมทั้งยกย่อง มองเห็นคุณค่าในการเป็นบิดา จึงส่งผลให้บิดาเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอดในระดับมากถึงร้อยละ 89.22 (ตารางที่ 4)